

651.5:616-001

VÝZNAM PROTOKOLU O ÚRAZE

Pplk. JUDr. O. MATOUŠEK

Úrazovost v životě našeho státu i armády je stále významným negativním jevem. Nepříznivě ovlivňuje výrobu a způsobuje finanční ztráty, v armádě narušuje plnění plánu BPP a bojovou pohotovost a současně postihuje různým způsobem poškozené osoby.

Naše zákony v intencích socialistické péče o člověka přiznávají za určitých okolností osobám postiženým úrazem různé výhody. Jde předně o náhrady za bolestné a ztížení společenského uplatnění a další náhrady podle občanského zákona, popřípadě zákoníku práce a v určitých případech i o vyšší nároky na nemocenské dávky a dávky sociálního zabezpečení.

Aby v jednotlivých případech bylo možno učinit jednoznačný závěr o tom, zda vůbec, eventuálně jaké nároky poškozenému přísluší, nutno zjistit veškeré potřebné okolnosti, za nichž k úrazu došlo. Toto zjišťování se provádí formou vyšetřování. Z praxe jsou známy časté případy, že závěry se provádějí bez pat-

řičných podkladů, což má za následek buď poškození osoby, která úraz utrpěla, anebo naopak její neoprávněné zvýhodnění, zejména na úkor společenského vlastnictví. Základním předpokladem řádného objasnění úrazu je jeho evidence nařízeným způsobem.

V armádě platí celá řada zásad soustředěných v jednotný systém, který má zabezpečit postup v odškodňování úrazů způsobem, který stanoví příslušné zákony a jiné právní předpisy. V rámci tohoto systému se ukládá hlavnímu lékaři útvaru sepsat do tří dnů od úrazu protokol o úraze, jestliže došlo k poranění vojáka. Protokol se sepisuje ve třech vyhotoveních, a to v těch případech, kdy úraz

1. buď zanechal nejméně jednodenní neschopnost ke službě,

2. nebo vedl k podstatné úlevě poraněnému od normálního zaměstnání,

3. anebo vzbuzuje podezření, že může mít trvalé nebo déletrvající následky.

Tato kritéria vycházejí z určitých dlouhodobých zkušeností, nejsou tedy volena náhodně. I když jen první z nich je možno označit za naprosto přesné, mohou další dvě hlavnímu lékaři sloužit jako spolehlivá vodítka pro závěr, že protokol o úraze nemusí být sepisován pouze u úrazů zcela bezvýznamných. Vždyť zejména takové distorze a kontuze kloubů — zejména kolenního — mohou, jak ostatně řada konkrétních případů ukazuje, být počátkem různých zdravotních potíží, které se mnohdy vlekou delší dobu a vedou i k trvalejším následkům.

Dosavadní výsledky výzkumu, který v této oblasti v současné době na našem pracovišti probíhá, však svědčí o tom, že ne všichni lékaři zásady stanovené příslušnými předpisy pro sepisování protokolů o úraze dodržují. Přitom ponechávají mimo evidenci nejen úrazy způsobující například těžší distorze s fixací dolní končetiny spojené bezesporu s podstatnou úlevou od normálního zaměstnání a navíc odůvodňující obavu z déletrvajících následků, nýbrž dokonce i takové, které mají za následek několikadenní a v nejednom případě dokonce i několikatydenní neschopnost vojáků ke službě, a to jak vojáků z povolání, tak i vojáků jiných kategorií. Je proto nejvýše nutné, aby si lékaři uvědomili, jaké následky může takovýto málo důsledný postup mít.

Tak předně se může stát, že voják nárok na náhradu za úraz uplatní až s odstupem delší doby, a to někdy dokonce i soudní cestou. V daném případě sice půjde o úraz, který utrpěl během vojenské služby, nepůjde však o úraz pracovní. Přitom voják bez zvláštních obtíží prokáže den, kdy k úrazu došlo, vojenská správa však v důsledku neseptání protokolu o úraze a tím i v důsledku nevyšetření případu nebude mít k dispozici materiál, který by jí umožnil odpovědnosti se zprostit. Nutno si uvědomit, že dodatečné opatřování takovýchto materiálů vzhledem k časovému odstupu je v každém případě velmi obtížné, zdlouhavé a navíc i nákladné a že podobné snahy končí často bez jakéhokoliv úspěchu. Pokud pak vojenská správa tvrze žádatele — eventuálně před soudem žalobce — nevyvrátí, pak nezbude nic jiného, než škodu uhradit. Tato škoda může být v některých případech i dosti značná. Podobných těžkostí by vojenská správa byla ušetřena, kdyby příslušní vojenští lékaři postupovali vždy podle předpisu. Pokud by se v takovém případě prokázalo, že to byl lékař, který svým nedbalým postupem způsobil vojenskou správu zbytečné výdaje spojené s řešením náhrady škody za úraz, odpovídalo by zcela požadavkům zákona, aby vůči němu bylo zavedeno náhradové řízení.

Sepsání protokolu o úraze však není důležité jen z hlediska ochrany vojenské správy, nýbrž — a to především — z hlediska ochrany práv postižených.

V první řadě jde o odškodnění za pracovní úraz. Odškodnění není možno bez protokolu

o úraze a bez vyšetření okolností a příčin úrazu totiž vůbec provést. Ani nejnižší náhrada bolestného ve výši 300,— Kčs není zanedbatelná a neodůvodněné přiznání tohoto nároku by bylo nutno posuzovat jako porušení socialistické zákonnosti. Nevyšetřením úrazu by však mohly vzniknout předpoklady pro zkrácení postiženého o další nároky, které svou podstatou nárok na bolestné značně převyšují. To by mohlo být v případech, kdy důsledky úrazu se projeví později třeba i v neschopnosti postiženého vykonávat své povolání. Různost nároků vyplývá ze zákona a jejich podrobný výčet by přesahoval cíle i rámec tohoto článku.

Rozdíl mezi pracovním a nepracovním úrazem se však promítá i do oblasti nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení a do rozhodovací činnosti vojenských lékařských posudkových komisí.

Pokud jde o nemocenské dávky, má voják z povolání, který je neschopný ke službě v důsledku normálního onemocnění nebo v důsledku nepracovního úrazu, nárok po dobu prvního měsíce neschopnosti na nezkrácený služební příjem, po této době pak už jenom na nemocenské dávky, které představují nižší částku. Jestliže však jeho neschopnost ke službě vznikla v důsledku pracovního úrazu, náleží mu plný služební příjem v nemoci až po dobu 12 měsíců neschopnosti ke službě. Zvýhodnění při neschopnosti k práci v důsledku pracovního úrazu se týká i občanských zaměstnanců vojenské správy, i když v poněkud jiném směru.

Nutno si povšimnout i situace v sociálním zabezpečení, tj. v případech, kdy jde o neschopnost ke službě nebo k práci tak závažnou a dlouhodobou, že je třeba vojáka či jiného občana zabezpečit důchodem. I zde kromě jiných aspektů hraje významnou roli ta okolnost, že k plné či částečné invaliditě došlo následkem pracovního úrazu, přičemž na roveň pracovnímu úrazu pro tyto účely staví zákon i některé další okolnosti, například úraz utrpěný cestou do práce a z práce. Ve všech těchto případech vzniká nárok na vyšší invalidní důchod než za okolností, kdy se invalidní důchod přiznává při běžném onemocnění nebo nepracovním úraze. K tomu je třeba uvést, že tato úprava se týká jak občanských pracovníků, tak i vojáků z povolání a dokonce i vojáků v činné službě jiných kategorií (základní služby, na cvičení apod.).

V souvislosti s rozhodováním o nároku na důchod je třeba se zmínit i o přezkumném řízení prováděném vojenskými lékařskými posudkovými komisemi. V těchto případech rozhodnutí velitele o tom, že úraz, který má za následek snížení zdravotní klasifikace, byl pracovní, je důležitým předpokladem pro závěr přezkumné komise, že zjištěná vada nastala v přímé souvislosti s výkonem vojenské služby. Důsledky tohoto závěru se projeví v případech rozhodování o zabezpečení takového vojáka důchodem.

Konečně nelze opomenout ani význam proto-

kolu o úrazu z hlediska provádění rozboru a zjišťování příčin úrazovosti, které jsou nezbytnými součástmi systému prevence proti úrazovosti.

Je nejvýš pravděpodobné, že ne všichni lékaři útvaru si tento všestranný význam správně a včas sepsaného protokolu o úraze uvědomují. Rozhodně však ne všichni doceňují své klíčové postavení v této problematice. Proč klíčové? Protože každý úraz může být rozhodnut a vyřešen velitelem útvaru pouze tehdy, jestli-

že se o něm velitel včas dozví. A jedinou nařízenou formou, jak úrazy evidovat a hlásit, je právě protokol o úraze.

I když nedostatky v úrazové problematice nejdou pouze na vrub práce hlavních lékařů, přesto i oni mohou důsledným plněním svých povinností na úseku úrazové problematiky přispět nemálo ke zlepšení této agendy, a tím se aktivně podílet na soustavném posilování kázně a socialistické zákonnosti v ozbrojených silách.